

Proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory

Veronika Riabcová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Riabcová**
Osobní číslo: **H16584**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti seniorského věku a sociálních služeb pro seniory.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HAŠKOVCOVÁ, Helena. Fenomén stáří. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. Sociální gerontologie, aneb, Senioři mezi námi. Praha: Galén, 2012. ISBN 978-80-7262-900-8.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KLEVETOVÁ, Dana. Motivační prvky při práci se seniory. 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0102-3.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **27. listopadu 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2018

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 19. 2. 2019

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma „Proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory“ je rozdělena na dvě základní části. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy související s procesem adaptace seniorů, tedy pojmy stárnutí a stáří. Dále jsou vymezeny sociální služby pro seniory legislativou, ve které nacházíme definici domova pro seniory a jeho služby

a dále výši příspěvku na péči. Další část vymezuje pojmy adaptace seniorů do domova pro seniory, jednání se zájemcem o službu, sociální šetření, fáze adaptace do domova pro seniory, klíčový pracovník a individuální plánování. V závěru teoretické části je zde uvedena charakteristika vybraného domova pro seniory. V praktické části je uvedena metodologie výzkumu, realizace a analýza výsledků, které ovlivňují proces adaptace do domova pro seniory.

Klíčová slova: fáze adaptace, stárnutí, stáří, sociální služby pro seniory, domov pro seniory, uživatel domova pro seniory, klíčový pracovník.

ABSTRACT

The bachelor thesis "The process of adaptation of seniors in a selected retirement home" is divided into two basic parts. The theoretical part defines the basic concepts related to the process of adaptation of seniors, so the concepts of aging, old age. Furthermore, social services are defined for the elderly by legislation, where we find the definition of a home for the elderly and its services and the amount of the care allowance. The next part defines the terms adaptation of seniors to the home for the elderly, dealing with the person interested in the service, social investigation, stage of adaptation to the home for seniors, key worker and individual planning. At the end of the theoretical part there is a description of the selected home for the elderly. In the practical part there is a methodology of research, realization and analysis of results that influence the process of adaptation to the home for the elderly.

Keywords: adaptation phase, aging, age, social services for the elderly, retirement home, user of home for the elderly, key worker.

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzaně Hrnčířkové, Ph.D., za její odborné vedení, pomoc a cenné rady, které mi pomohli při zpracování bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat vedení Domova pro seniory Broumov za umožnění výzkumu pro tuto bakalářskou práci.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně. Za použití odborné literatury a informací, které jsou součástí práce, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Zlíně dne

Veronika Riabcová

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 VYMEZENÍ POJMU STÁRNUTÍ A STÁŘÍ.....	14
1.1 VYMEZENÍ POJMU STÁRNUTÍ	14
1.2 VYMEZENÍ POJMU STÁŘÍ.....	15
2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO SENIORY.....	18
2.1 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRO SENIORY	18
2.2 DOMOV PRO SENIORY	20
2.3 PŘÍSPĚVEK NA PÉČI.....	21
3 ADAPTACE SENIORŮ DO DOMOVA PRO SENIORY	23
3.1 JEDNÁNÍ SE ZÁJEMCEM O SLUŽBU.....	24
3.2 SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ.....	24
3.3 FÁZE ADAPTACE DO DOMOVA PRO SENIORY	25
3.4 KLÍČOVÝ PRACOVNÍK.....	26
3.5 INDIVIDUÁLNÍ PLÁNOVÁNÍ	27
4 CHARAKTERISTIKA DOMOVA PRO SENIORY BROUMOV	29
4.1 TECHNICKÉ ZÁZEMÍ DOMOVA PRO SENIORY BROUMOV	29
4.2 PROGRAM DOMOVA PRO SENIORY BROUMOV	30
4.3 ŽADATEL, UŽIVATEL	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	34
5.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	34
5.2 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH CÍLŮ	34
5.3 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	35
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	36
5.5 TECHNIKA SBĚRU DAT	36
6 ANALÝZA DAT.....	38

6.1	KATEGORIE PRVNÍ – CO TOMU PŘEDCHÁZELO?.....	41
6.2	KATEGORIE DRUHÁ – ZDRAVÍ UŽ NESLOUŽÍ.....	41
6.3	KATEGORIE TŘETÍ - NAHLÉDNUTÍ POD POKLIČKU	42
6.4	KATEGORIE ČTVRTÁ – JAK TO CÍTÍM?	44
6.5	KATEGORIE PÁTÁ – KRŮČEK DO NEZNÁMA	44
6.6	KATEGORIE ŠESTÁ – ZÚTULNĚNÍ.....	46
6.7	KATEGORIE SEDMÁ – RODINA.....	46
6.8	KATEGORIE OSMÁ – AKTIVIZACE	47
6.9	KATEGORIE DEVÁTÁ – PERSONÁL	48
7	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	49
	ZÁVĚR	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
	SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

„Ptal se jednou vnuk svého praotce: „Dědo, co to znamená být blahoslavený?“

Starý muž se zamyslel a pravil:

„Blahoslavení jste všichni, kteří máte pochopení pro mou pomalou chůzi a roztřesené ruce a nesykáte netrpělivě, když se belhám a neumím už hezky jíst. Blahoslavení jste, kteří vidíte, že moje ucho se musí namáhat, abych porozuměl, a mluvíte pomalu a zřetelně. Blahoslavení jste, kteří vidíte, že moje oči jsou zkaleny, moje myšlenky jsou smutné, a taktně mi pomůžete, v čem právě pomoc potřebuji. Blahoslavení jste, kteří se u mne zastavíte s přátelským úsměvem a máte trochu času si se mnou popovídat. A neděláte to se shovívavou ironií. Blahoslavení jste, kteří neříkáte, že jsem starý popleta, protože pořád něco zapomínám a ztrácím. Blahoslavení jste, kteří umíte ve mně vzbudit vzpomínky na zašlé časy a trpělivě mě vyslechnete, když si zavzpomínám na to, jak jsem byl mlád. Blahoslavení jste, kteří dáváte najevo, že nejsem ještě odepsán a nejsem tak docela sám. Blahoslavení jste vy všichni, kteří mi nějak ulehčujete dny stáří, které mi ještě zbývají ujít po cestě do věčného domova. Až tam dojdu, budu o vás vyprávět.“ (Kleťová, 2017, s. 9)

Když tyto řádky čtu, vybaví se mi čas strávený na praxi v domově pro seniory. První den, kdy jsem přišla domů roztřesená, že to nezvládnou, že se nedokážu k těm starým lidem chovat, tak jak potřebují a jak si zaslouží. Ale už druhý den, když jsem dostala další možnost jim věnovat kousek svého času, tak jsem si uvědomila, že se nemám čeho bát a že mi to vlastně přináší daleko víc, než jen potřebné hodiny praxe. Dávalo mi to pocit radosti, štěstí, odhodlanosti v tom i nadále pokračovat. Naučilo mě to ještě větší trpělivosti, pochopení, ochoty a smysluplnosti v tom, co jsem začala dělat a v čem nemám přestat. Každý další den jsem se už těšila na minuty strávené s uživateli domova, protože mi nejenom otevírali dveře do jejich pocitů v ten den, ale pustili mě i do dveří jejich dětství, vzpomínek z něj a spousty nových skutečností, které mě naučili si zase o něco více vážit některých věcí.

Proto když jsem podruhé absolvovala praxi v domově pro seniory, byla jsem přesvědčená o tom, že moje bakalářská práce bude soustředěná na tohle prostředí a na tuto cílovou skupinu seniorů. A poté když přišel návrh, abych zpracovala problematiku adaptace ve vybraném domově pro seniory, tak jsem neváhala a s radostí to přijala.

Samotná bakalářská práce je následně rozdělena na teoretickou a praktickou část s několika kapitolami a podkapitolami. První kapitolou teoretické části je vymezení základních pojmů stárnutí a stáří. Druhá kapitola je věnována sociálním službám pro seniory a součástí této kapitoly jsou podkapitoly o legislativním ukotvení sociálních služeb pro seniory, domovu pro seniory a příspěvku na péči. Třetí kapitola obsahuje už samotný popis adaptace seniorů z pohledu různých autorů a samozřejmě i přidružených podkapitol jednání se zájemcem o službu, sociální šetření, klíčový pracovník a individuální plánování. Poslední kapitola je věnována samotnému vybranému domovu pro seniory, kterým je Domov pro seniory Broumov. V této kapitole je popsána základní charakteristika zařízení a poté v podkapitolách je rozepsáno technické zázemí, program domova pro seniory a v neposlední řadě stručný popis procesu od žadatele po uživatele.

Praktická část je zaměřena na samotný výzkum, který v této bakalářské práci je stěžejní. Zde je popsána metodologie výzkumu, kde vymezujeme výzkumný problém, výzkumné cíle, výzkumné otázky, výzkumný soubor, způsob jeho výběru a v neposlední řadě zde popisujeme techniku sběru dat. V závěru práce byla získaná data analyzována. Získané výsledky poslouží ke zlepšení kvality procesu adaptace v Domově pro seniory Broumov.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU STÁRNUTÍ A STÁŘÍ

Nejprve je nutné si vymezit některé pojmy, které jsou pro toto téma bakalářské práce základní a nezbytné. Podkapitola stárnutí je věnována současnému vývoji populace v západním světě, ale také definicemi samotného pojmu stárnutí od různých autorů. Další podkapitola je určena pojmu stáří. Zde je uvedeno několik definic, dále co je charakteristické pro tuto vývojovou etapu v životě člověka a v neposlední řadě v této kapitole uvádíme kategorizace věku, abychom lépe určili, koho zařadit do této skupiny.

Jelikož život, který žijeme od narození, až po smrt se skládá z několika vývojových etap. Každá etapa má svá pravidla, která ovlivňují kvalitu, způsob a délku života. Během života nám každá z těchto etap dá nějaké možnosti, které zvládneme nebo naopak nezvládneme. Platí to pro všechny etapy i pro stáří, i když to nevnímáme. Z tohoto důvodu je pak stáří chápáno negativně. Stáří nám bere možnosti, radosti, naděje, optimismus, ve spoustě možnostech nás omezuje. Tohle je pouze jednostranný pohled na stáří. Stáří samotné takové být nemusí. Člověk si v tomto období naopak může dopřát ty věci, které nestihl během dospívání nebo v dospělém věku. Musí umět dát šanci každému novému dni, co přijde a umět zdravě a pozitivně stárnout. Stárnutí by se dalo chápat i jako jistý druh umění. Proto je tak důležité si vymezit i pojmy stárnutí a stáří. (Malíková, 2011, s. 13 - 14)

1.1 Vymezení pojmu stárnutí

Stárnutí populace je v současné době v České republice a ve většině západní civilizace diskutované téma, protože počet seniorů vůči zbylé populaci se stále navyšuje. Příčiny to má především v malé porodnosti a delší naději na život. Většina populace vidí problémy zajištění seniorů v nedostatečném finančním zabezpečení. Dále například i v chybějící sociální politice, která se týká právě seniorů nebo v nedostatečném počtu zařízení pro seniory a tak dále.

Prognózy ohledně vývoje českého obyvatelstva přepokládají, že se bude i nadále zvyšovat podíl seniorů vůči ostatnímu obyvatelstvu. (Sak, Kolesárová, 2012, s. 86)

Proto je důležité si nejprve vymezit pojem stárnutí. Křivohlavý (2011, s. 17) přirovnává proces stárnutí k „*plynutí vody od pramene k moři.*“

Mezi novější definice tohoto pojmu lze zařadit od Langmeiera a Krejčířové. Ti popisují „*stárnutí jako souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zvýše-*

nou zranitelnost, pokles schopností a výkonnosti jedince, které kumulují v terminálním stádiu a ve smrti.“ (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 202)

Autorka Malíková (2011, s. 19) ve své publikaci uvádí, že průběh stárnutí a stáří ovlivňuje několik okolností, jako jsou tělesné a psychické změny a sociální vlivy. Tyto okolnosti ovlivňují člověka, jak fyzicky probíhá jeho stárnutí a zároveň, jak se se stárnutím dotýčný vyrovnává. Dle toho se následně rozlišují aspekty stárnutí sociální, biologické a psychologické.

1.2 Vymezení pojmu stáří

Stáří je konečná fáze v procesu stárnutí. Jednou ze starších definic pojmu stáří uvádí Topinková a Neuwirth (1995, s. 17). Definice stáří je obtížná a po několik staletí se tento pojem snaží definovat řada lidí. Mezi ně patří například i umělci, filozofové, ale také přírodovědci.

Podle Venglářové sebou stáří nese i řadu změn v oblasti sociální, psychické i tělesné a jsou navzájem propojené. Mezi sociální změny patří odchod do důchodu, finanční obtíže, stěhování, změna životního stylu, ztráta blízkých a osamělost. Psychické změny zahrnují zhoršení paměti, snížení sebedůvěry, změny ve vnímání, zhoršení úsudku, obtížnější osvojování něčeho nového, nedůvěřivost, sugestibilita a emoční labilita. Tělesné změny jsou v oblastech vzhledu, úbytku svalové hmoty, změny termoregulace, změny činnosti smyslů, degenerativní změny smyslů, kardiopulmonální změny, změny trávicího a vylučovacího systému, změny v oblasti sexuální aktivity. (Venglářová, 2007, s. 12)

Skoro identický názor na to má autorka Klevetová (2017, s. 23 - 31), která uvádí změny ve stáří v oblasti biologických systémů (pohybový, kardiopulmonální, trávicí, vylučovací, pohlavní, kožní, nervový a smyslový) a psychiky, kde se jedná především o změny v oblasti poznávací (pozornost, vnímání, paměť, představivost, myšlení).

Pohybový systém

V pohybovém systému jsou to změny týkající se výšky těla, která se snižuje. Dále se jedná o úbytek kostní hmoty, svalové hmoty, vazivo se stává méně pružným a chrupavky tuhnou. Páteř se s přibývajícím věkem více ohýbá a člověk se začíná více hrbit. Ovšem co stále plní svou funkci až do vysokého věku je hladké svalstvo především u vnitřních orgánů, kromě cév, tam dochází ke změnám.

Kardiopulmonální systém

Kardiopulmonální změny se projevují ve snížené funkci plic. Srdce už nepřecherpává takové velké množství krve a tím trpí i ostatní orgány, zejména ledviny.

Trávicí systém

Trávicí systém a jeho změny ve stáří se týkají snižování tvorby slin, trávicích šťáv. Potravu pomaleji rozkládáme a pomaleji vstřebáváme i důležité živiny (vápník, železo a vitamíny B). Játra a slinivka břišní jsou méně produktivní. Snižuje se i hybnost střev a objevují se poruchy svěračů, které mohou způsobit bolesti břicha a problémy s vyprazdňováním.

Vylučovací systém

Změny ve vylučovacím systému se týkají snížením funkčnosti ledvin, snížením pružnosti a kapacity močového měchýře.

Pohlavní orgány

Další změny jsou v oblasti pohlavních orgánů, kde dochází také ke snížení činnosti. U mužů se snižuje potence, zbytnuje se jim prostata. U žen končí menstruace a trpí poklesem dělohy.

Kožní systém

Změny v oblasti kožního systému jsou viditelné, tvoří se vrásky, vlasy šedivěji a řídnou. Je viditelná zvýšená pigmentace nebo naopak v některých místech chybí. A ukládané kožní barvivo může způsobit stařecké skvrny.

Nervový systém

Nervový systém a jeho změny ve stáří se projevují sníženou tvorbou hormonů a obranného mechanismu. Přibývají poruchy spánku. *„Zpomalují se regulační mechanismy, a tím se snižuje odolnost k zátěži a schopnost adaptace na nové životní podmínky.“* (Klevetová, 2017, s. 26)

Smyslové orgány

Posledními změnami v oblasti biologických systémů procházejí smyslové orgány. Zhoršuje se funkce zraku, sluchu, ale i chutě, čichu a hmatu. Ubývá schopnost receptorů, které nám pomáhají při vnímání polohy, pohybu těla a pocitů síly, tlaku, chladu a tepla. (Klevetová, 2017, s. 26 – 27)

Další důležitou a nedílnou součástí stáří je kategorizace věku pro lepší určení cílové skupiny. V této části uvádíme tři kategorizace, ovšem nejčastěji se uvádí kategorizace věku dle Světové zdravotnické organizace (WHO), kterou ve své publikaci interpretuje Hašková (2012, s. 20):

- Střední věk (45 – 59 let),
- vyšší věk (60 – 74 let),
- stařecký věk (75 – 89 let),
- dlouhověkost (90 let a výše).

V dnešní době by se spíše měla uvádět kategorizace věku dle autora Mühlpachra (2004, s. 21):

- Mladí senioři (65 – 74 let),
- staří senioři (75 – 84 let),
- velmi staří senioři (85 let a více).

Další kategorizace věku má čtyři fáze (Křivohlavý, 2011, s. 18):

- Doba mládí (0 – 30 let),
- doba dospělosti (30 – 65 let),
- doba odchodu do důchodu (65 – 85 let),
- doba přípravy na odchod (85 let a více).

2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY PRO SENIORY

Sociální služby a jejich problematika je důležitá, ale zároveň obsah je velmi rozsáhlý. Proto je v této bakalářské práci a konkrétně v této kapitole soustředěna pozornost na sociální služby, které se týkají a jsou poskytovány seniorům. V kapitole vymezíme legislativní ukotvení sociálních služeb pro seniory, budeme popisovat, jaké druhy sociálních služeb se poskytují, dále v jaké formě, poté se zaměříme na zařízení sociálních služeb určené pro seniory, zejména na domov pro seniory a v neposlední řadě zmíníme význam příspěvku na péči jeho stupně a výši ze zákona o sociálních službách.

2.1 Legislativní ukotvení sociálních služeb pro seniory

Legislativní ukotvení sociálních služeb pro seniory najdeme v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (dále jen zákon o sociálních službách). V tomto zákoně dále najdeme definici sociální služby, jaké druhy sociálních služeb máme a v jaké formě jsou poskytovány. Dále zde najdeme ukotvení příspěvku na péči a jeho výši, která se k 1. 4. 2019 mění a zvyšuje ve IV. stupni, tedy úplné závislosti a k 1.7. 2019 III. stupni, tedy těžké závislosti.

Sociální službou se zákonem o sociálních službách rozumí činnost nebo souhrn činností, které zajišťují již zmíněnou pomoc a podporu pro osoby v nepříznivé sociální situaci za účelem začlenění do společnosti nebo prevence sociálního vyloučení. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

K tomu napomáhají druhy sociálních služeb mezi, které patří sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Druhy sociálních služeb jsou poskytovány ve formách pobytových, ambulantních a terénních. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Sociální poradenství zahrnuje základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Základní sociální poradenství je poskytováno osobám, které potřebují potřebné informace k vyřešení jejich nepříznivé sociální situace. Naopak odborné sociální poradenství je zaměřené na určité skupiny, kterým je poskytováno. Odborné sociální poradenství se uplatňuje v občanských, manželských a rodinných poradnách, v poradnách pro seniory, pro zdravotně postižené, oběti trestných činů a domácího násilí a ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Služby sociální péče mají napomáhat osobám k zajištění jejich fyzické a psychické soběstačnosti v jejich přirozeném prostředí a dále jim zajistit zapojení do běžného života, jak je to jen možné. V případech, kdy tyto potřeby nejsou možné zajistit, tak se zajišťuje těmto občanům důstojné prostředí a zacházení. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Služby sociální péče zahrnují dle zákona o sociálních službách služby:

- Osobní asistence,
  - pečovatelská služba,
  - tísňová péče,
  - průvodcovská a předčitatelské služby,
  - podpora samostatného bydlení,
  - odlehčovací služby,
  - centra denních služeb,
  - denní stacionáře,
  - týdenní stacionáře,
  - domovy pro osoby se zdravotním postižením,
  - domovy pro seniory,
  - domovy se zvláštním režimem,
  - chráněné bydlení,
  - sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.
- (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

A služby sociální prevence pomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které se ocitly v krizové situaci, mají špatné životní návyky nebo preferují takový způsob života, který je v rozporu se společností. Cílem sociální prevence je především, aby osoby, které se v ní ocitly, jí překonaly. Dále aby se chránila společnost před šířením nežádoucích jevů, které ohrožují společnost a především před jejím vznikem. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Služby sociální prevence pro seniory jsou:

- Telefonická krizová pomoc,
- tlumočnické služby,
- krizová pomoc,
- intervenční centra,
- sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením,
- sociálně terapeutické dílny,
- terapeutické komunity,
- terénní programy,

- sociální rehabilitace. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Mezi sociální služby pro seniory tedy lze zařadit volnočasové aktivity, ambulantní pečovatelskou a ošetrovatelskou službu, denní centra a stacionáře, odlehčovací služby, léčebny dlouhodobě nemocných, pobytové služby, hospice a domácí hospice. (MPSV, 2013)

2.2 Domov pro seniory

Historie domovů pro seniory sahá až na konec 2. světové války, kdy byly zahrnuty svým vznikem do systému sociální péče. Představa byla, že senioři v nich prožijí klidný a spokojený konec života. Postupem času zde byl zaměstnán i zdravotní personál. Během socialistické doby domovy pro seniory byly kritizovány, především z důvodů špatného vybavení, to se změnilo až s účinností zákona o sociálních službách. (Haškovcová, 2012, s. 73)

Tento zákon mimo jiné uvádí definici domova pro seniory. Domov pro seniory je pobytová služba, která je poskytována osobám se sníženou soběstačností především z důvodu věku, a kteří potřebují pravidelnou pomoc druhé osoby. Má za úkol zajistit svým uživatelům ubytování, stravu, pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo zajistit podmínky pro osobní hygienu, zprostředkovat kontakt se společenským prostředím, zprostředkovat sociálně terapeutickou činnost, aktivizační činnosti a zajistit pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Domov pro seniory je služba poskytovaná za úhradu a uživateli domova pro seniory musí dle zákona o sociálních službách, § 73 zůstat částka po uhrazení (za pobyt a stravu) ve výši alespoň 15 % příjmu. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Další změnu, kterou tento zákon přinesl, je že typy rezidenčních služeb jako jsou domovy s pečovatelskou službou, domovy důchodců a domovy – penzióny byly zahrnuty do jedné kategorie, domov pro seniory. Stále se, ale předpokládá, že si zařízení udrží svůj charakter, který byl zavedený před vstupem zákona. Domov pro seniory dokázal plně zaopatřit staré lidi, ať už v oblasti ubytování, stravy, ale i úklidu, praní prádla a jeho žehlení. Dále dokázal zabezpečit různorodé skupinové programy, základní zdravotnickou nebo ošetrovatelskou péči. (Matoušek a kol., 2007, s. 89)

Matoušek v další své publikaci definuje domov pro seniory jako „*zařízení pro staré občany, kteří dosáhli věku rozhodujícího pro přiznání starobního důchodu a kteří kvůli trvalým změnám zdravotního stavu potřebují komplexní péči, jež jim nemůže být zajištěna členy*

rodiny, pečovatelskou službou ani jinými typy služeb pro staré občany.“ (Matoušek, 2008, s. 51 – 52)

Další definici domova pro seniory uvádí ve své publikaci Malíková (2011, s. 45): „*Domy pro seniory jsou pobytovou službou s celoročním provozem určenou pro seniory se sníženou soběstačností a s potřebou pravidelné pomoci v komplexní péči. Služba je určena především pro osoby, které vzhledem ke své neschopnosti postarat se o sebe nemohou dále setrávat ve svém přirozeném sociálním prostředí.*“

2.3 Příspěvek na péči

Příspěvek na péči je poskytován osobám, dle zákona o sociálních službách, s nepříznivým zdravotním stavem nebo těm, kteří jsou závislí na pomoci druhé osoby při běžných denních úkonech (přijímání stravy, osobní hygiena, oblékání, přesun z místa na místo). Příspěvek na péči není určen pro osoby pečující, ale pro osoby s nepříznivým zdravotním stavem. Výše příspěvku na péči se odvíjí dle věku člověka (do 18 – ti let a nad 18 let) a dále míry jeho závislosti na pomoci druhé osoby. První kategorie zahrnuje děti od jednoho roku do osmnácti let života. Druhá kategorie zahrnuje osoby starší osmnáct let. Stupně závislosti v druhé kategorii jsou zákonem o sociálních službách dány s ohledem na dlouhodobě špatný zdravotní stav a s ohledem na počet životních potřeb, které osoba sama nezvládne, dále se podle stupně závislosti uděluje výše příspěvku na péči.

Stupně závislosti příspěvku na péči nad 18 let:

- Stupeň I (lehká závislost) – osoba nedokáže zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby,
- stupeň II (středně těžká závislost) – osoba nedokáže zvládat pět nebo šest základních životních potřeb,
- stupeň III (těžká závislost) – osoba nedokáže zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb,
- stupeň IV (úplná závislost) – osoba nedokáže zvládat devět nebo deset základních životních potřeb. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

Výše příspěvku na péči nad 18 let:

Tabulka 1 – Výše příspěvku na péči nad 18 let

Stupeň závislosti	Výše příspěvku v pobytovém zařízení	Výše příspěvku v domácí péči
Stupeň I (lehká závislost)	880 Kč	880 Kč
Stupeň II (středně těžká závislost)	4 400 Kč	4 400 Kč
Stupeň III (těžká závislost)	8 800 Kč	12 800 Kč (s účinností od 1. 7. 2019)
Stupeň IV (úplná závislost)	13 200 Kč	19 200 Kč (s účinností od 1. 4. 2019)

Zdroj: zákony pro lidi, 2006

Mezi základní lidské potřeby patří zákonem o sociálních službách: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity a péče o domácnost. (Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách)

3 ADAPTACE SENIORŮ DO DOMOVA PRO SENIORY

Kapitola adaptace seniorů je stěžejní pro celou tuto práci. Adaptaci zde nejprve interpretujeme od dvou autorek, které více vymezují pojem adaptace. Následně v jednotlivých podkapitolách uvádíme jednotlivé fáze, které předcházejí samotné adaptaci do domova pro seniory. První fází je jednání se zájemcem o službu, která se samotná skládá z několika fází. Jednou z fází je důležité sociální šetření, které udává základy pro následné individuální plánování. Další podkapitola se už zabývá samotnou adaptací do domova pro seniory přesněji jejími fázemi, ve kterých je nezbytným a důležitým „průvodcem“ klíčový pracovník. Poslední podkapitola je věnována již zmíněnému individuálnímu plánování.

Adaptaci zařazujeme mezi základní lidské vlastnosti, které nám umožňují zvládnout velice obtížné situace. (Venglářová, 2007, s. 13)

Ovšem je důležité si uvědomit, že adaptace u každého člověka probíhá jinak, každý má jinou míru únosnosti a musí v ní najít smysl, aby jí dokázal lépe přijmout. V tom mu může pomoci i okolí, které bude umět podpořit, tolerovat, ale zároveň bude mít trpělivost v celém procesu adaptace člověka, který si jím prochází. Změny by měly přicházet postupně, bohužel u seniorů změny přicházejí všechny najednou. (Venglářová, 2007, s. 13)

Umístění do domova pro seniory je pro seniora zásadní změna v jeho životě, a proto je adaptace obtížná a dlouhodobá. Největší obtíže spojené s procesem adaptace seniorů do domova pro seniory nebo jiné instituce, nacházíme ve ztrátě osobního zázemí a s tím spojenou jistotu v orientaci a pocitu bezpečí. Další problém při umístění do instituce objevujeme ve ztrátě autonomie a soběstačnosti.

Posledním, ale zásadním problémem při umístění seniora do instituce, mu dáváme najevo „*signál blížícího se konce života.*“ (Vágnerová, 2007, s. 419)

Staří lidé si tuto skutečnost moc dobře uvědomují a chápou ji jako konečnou fázi v jejich životě, proto je změna, tak zásadní a vede k řadě negativních skutečností (úzkost, nejistota, stres). (Vágnerová, 2007, s. 419)

3.1 Jednání se zájemcem o službu

Jednání se zájemcem o službu má celkem pět fází.

První fází jednání se zájemcem o službu je zjišťování **informací o možnostech a podmínkách poskytování služby**. Informace zjišťuje z různých zdrojů: webové stránky, letáky, brožury a tak dále. Ale informace se dají zjišťovat i od současných klientů, rodinných příslušníků a podobně.

Je důležité, aby informace byly srozumitelné a jasně vymezené pro nastávající uživatele služby. To znamená, že by měly obsahovat, co služba nabízí a naopak, co nabídnout nemůže. Jak je to s ubytováním a stravou. Kolik, co stojí a jaké jsou možnosti hrazení ostatních výdajů.

Druhou fází je fáze **podání žádosti**. Zájemce o službu vyplní formulář a poskytne ho službě spolu s posudkem od lékaře popřípadě dalšími dokumenty, které služba vyžaduje.

Fáze tři, posudek o zdravotním stavu, je nezbytný a jeho předložení je dle zákona o sociálních službách povinné.

Fáze čtyři je už samotné **sociální šetření**, které je velmi důležité v případě jednání se zájemcem o službu.

Pátá fáze je fází **výstupu**. V praxi to znamená, že služba, o kterou má zájemce zájem, musí dle zákona o sociálních službách, poslat písemné vyjádření odmítnutí, zařazení do evidence či okamžitého přijetí. (Chloupková, 2013, s. 27 - 54)

3.2 Sociální šetření

Sociální šetření není v žádném zákoně pořádně definováno, a proto je důležité, aby poskytovatel služby vycházel z praxe. Ani v publikacích nenacházíme jasnou definici sociálního šetření. (Chloupková, 2013, s. 55)

Navrátil, který ale upřednostňuje termín „posouzení“, uvádí jako jediný definici: „*Posouzení životní situace klienta je pravděpodobně jedním z nejkontroverznějších a nejobtížnějších témat v sociální práci. Kontroverznost procesu posouzení je patrně založena snahou sociálního pracovníka uchopit pravdu o životě člověka. Potřeba posouzení životní situace je obvykle vyvolána obtížnou životní událostí, problémy či zlomovým úkolem, které vedou klienta k sociálnímu pracovníkovi. Závažnost procesu posouzení je ovšem dána nejen okol-*

nostmi, které jeho potřebu vyvolaly, ale zejména pak tím, že na jeho výsledku závisí další postup sociálního pracovníka, a tedy i ve značné míře (přinejmenším v některých případech) osud osob, které jsou sociálním pracovníkem posuzovány. Takové souvislosti vzbuzují vedle otázek ohledně pravdy a poznání, také otázky související s mocí a etikou sociální práce.“ (Navrátil In Chloupková, 2013, s. 56)

Sociální šetření provádíme za účelem poznání individuálních potřeb každého zájemce o službu. Zjišťujeme jeho očekávání, příčinu stávající situace, ale současně se dozvídá zájemce informace o službě.

Za pomoci sociálního šetření se zjišťuje, zda zájemce o službu spadá do cílové skupiny a také, zda stanovené požadavky a cíle zájemce dokáže služba plnit. Následně tyto informace mohou posloužit při tvorbě individuálního plánu a zejména pak klíčovému pracovníku a dalším zaměstnancům, aby budoucí uživatel služby měl jednodušší adaptaci.

Sociální šetření provádí dle zákona o sociálních službách sociální pracovník. Ovšem v praxi je během sociálního šetření přítomný i zdravotní personál, popřípadě i blízké osoby zájemce o službu. (Chloupková, 2013, s. 57 - 59)

Ukázka některých částí formuláře, který používají během sociálního šetření ve vybraném domově pro seniory je uvedena v příloze I.

3.3 Fáze adaptace do domova pro seniory

Adaptace probíhá v několika fázích a průběh závisí především na dobrovolnosti seniora při umístění do instituce, proto se následně dělí proces adaptace při nedobrovolném umístění do instituce a proces adaptace při dobrovolném odchodu do instituce.

Nedobrovolné umístění do instituce má tři fáze: fázi odporu, fázi zoufalství a apatie, fáze vytvoření nové pozitivní vazby.

Fáze odporu zahrnuje negativní a agresivní chování vůči personálu, ale i k druhým lidem. Jedná se o určitý protest vůči násilnému narušení jejich dosavadních zvyklostí.

Fáze zoufalství a apatie je fází, kde dochází k vyčerpání člověka, začíná rezignovat a ztrácet veškerý zájem o okolní svět i svůj život.

V poslední fázi, **vytvoření nové pozitivní vazby**, se podaří novým uživatelům služby navázat pozitivní vztah s členem personálu, jiným uživatelem služby nebo dokonce i se zvíře-

tem. Dalším důležitým aspektem, aby uživatel služby lépe zvládl adaptaci je získání pohodlí, ale i pochopení režimu, který je v instituci nastaven.

Adaptace na **dobrovolný odchod** do domova pro seniory má oproti prvnímu typu pouze dvě fáze. Fáze nejistoty a vytváření nového stereotypu, fáze adaptace a přijetí nového životního stylu.

Fáze nejistoty a vytváření nového stereotypu je především o získávání informací o chodu instituce, vynořování vzpomínek z minulosti a na základě toho pak porovnávají, co je horší a co naopak lepší. V této fázi je důležité, aby uživatelovi zkušenosti byly převážně kladné, jelikož si vytváří nový postoj k životu v instituci.

Druhá fáze, **fáze adaptace a přijetí nového životního stylu** zahrnuje, že uživatel služby je po určité době smířený s jeho situací a snaží se o vytvoření svého nového životního stereotypu. (Vágnerová, 2007, s. 419 - 423)

3.4 Klíčový pracovník

Dle Matouška je klíčový pracovník: „*Pracovník, který osobně dohlíží na klienta účastnícího se skupinového programu a odpovídá vedoucímu organizace za průběh péče. Klíčový pracovník může vypracovávat plán péče, monitorovat jeho dodržování, koordinovat součinnost s jinými službami a odborníky, konzultovat s klientem jeho osobní problémy a pokračovat v kontaktu s klientem i po skončené intenzivní péči.*“ (Matoušek, 2008, s. 65)

Hauke uvádí, že „*klíčový pracovník je pracovník v sociálních službách nebo sociální pracovník. Je koordinátorem péče a podpory u přiděleného uživatele. Klíčový pracovník je dále člověk, na kterého se může uživatel obrátit, zavolat mu, je to člověk, který uživateli rozumí, umí ro něho zprostředkovat pomoc, je jeho důvěrníkem.*“ (Hauke, 2011, s. 75)

Haškovcová uvádí, že klíčový pracovník se musí ptát svého klienta například na to, jak chce být osloven, zda nepotřebuje pomoc při oblékání, osobní hygieně, jaké činnosti je schopný zvládnout a jaká má přání, která by chtěl realizovat. (Haškovcová, 2012, s. 93 - 94)

S podobným názorem se setkáme i u autorky Chloupkové, která říká, že klíčový pracovník má za úkol si s klientem povídat, zajímat se o to, co ho baví, jestli mu může s něčím pomoci v případě, že to sám klient nezvládá, ale hlavně tvoří s klientem individuální plán. (Chloupková, 2013, s. 33)

3.5 Individuální plánování

Individuálnímu plánování předchází rozhovor mezi klíčovým pracovníkem a uživatelem služby. „Rozhovor je zaměřen na osobní cíle a potřeby uživatele a na hodnocení průběhu poskytované služby.“ (Dvořáčková, 2012, s. 93)

Na veškeré cíle a potřeby, které uživatel má, se nahlíží s dlouhodobým odstupem, kvůli dojednání způsobů poskytování daných služeb pro uživatele a pokud je to možné, měl by sám uživatel se podílet na jeho sestavování, popřípadě i jeho blízké osoby. (Dvořáčková, 2012, s. 93)

Haškovcová definuje individuální plán jako: „Plán sociálních služeb, který s každým uživatelem sestavuje klíčový pracovník. Ten dbá na partnerské postavení uživatele vůči poskytovateli služeb. Písemný individuální plán musí obsahovat jasně formulované cíle, kterých uživatel chce a může vzhledem ke své fyzické i psychické kondici dosáhnout.“ (Haškovcová, 2012, s. 93 – 94)

Zdravotní stav uživatele – seniora je nevyzpytatelný a může se kdykoliv dramaticky změnit. Je proto důležité na to pamatovat i v individuálním plánování cílů, jejich úpravu. Tohle má za úkol klíčový pracovník, který nejen kontroluje plnění vytvořených cílů, ale i jejich neplnění. (Haškovcová, 2012, s. 93 – 94)

Existují 4 základní modely individuálního plánování:

- Model zaměřený na dosahování cílů,
- model zaměřený na dialog s uživatelem služby,
- model vycházející ze schémat počítačové podpory,
- model expertní.

Model zaměřený na dosahování cílů

Jedná se o model, který se orientuje na cíle, které si stanovil uživatel spolu s klíčovým pracovníkem, který v tomto případě je jako poradce. Cíle, které jsou dlouhodobé, se naplňují za pomoci cílů krátkodobých.

„Tento model vychází ze znalosti procesů učení, poznávání a myšlení a má základ v kognitivně behaviorálním přístupu.“ (Dvořáčková, 2012, s. 94)

V tomto modelu o individuálním plánování převažují spíše negativa nad pozitivy. Mezi ty pozitivní stránky patří například kontakt s uživatelem, jeho následná motivace k dosažení cílů, aktivizace, průběžná analýza cílů. Ale i podrobná a konkrétní administrativa, která je

zároveň negativní stránkou modelu, jelikož je náročná. Další nevýhodou může být selhání modelu a to v případě, kdy klient nespolupracuje nebo nemá žádnou motivaci k tomu, aby cíle plnil. Nejzásadnější nevýhodou je, že v praxi tento model selhává a to z důvodu nespolupráce uživatele, ale i náročnosti. (Dvořáčková, 2012, s. 94 - 96)

Model zaměřený na dialog a uživatele služby

Oproti předchozímu modelu se tento soustředí na dialog mezi uživatelem a klíčovým pracovníkem zaměřený na potřeby uživatele, které následně mají být cílem. Jejich pozornost je věnována k dojednání podpory pro plnění určitých oblastí, které si uživatel stanoví právě v tomto čase, „tady a teď“.

Výhodami tohoto přístupu je partnerství a nedirektivní přístup. Nevýhoda je v tom, že na uživatele není kladen takový důraz pro změnu v jeho nepříznivé situaci. (Dvořáčková, 2012, s. 94 - 96)

Model vycházející ze schémat počítačové podpory

Model vycházející ze schémat počítačové podpory je založený na programu, který po zadání uživatelských potíží vygeneruje konkrétní možnost podpory. Program je nenáročný a zároveň je snadno kontrolovatelný, měřitelný i přehledný z hlediska evidence, kontroly jednotlivých úkonů a statistik. Model má i řadu nevýhod. Hlavní nevýhodou je, že nevznikne žádný vztah mezi pracovníkem a uživatelem. Dalšími nevýhodami jsou formálnost a povrchnost. (Dvořáčková, 2012, s. 94 - 96)

Model expertní

Expertní model má své kořeny v medicíně. Pracovník v tomto případě má odstup a takzvanou „moc“ nad uživatelem. Při používání tohoto modelu je nutné zjistit osobní, sociální anamnézu a další záznamy uživatele.

Mezi nevýhody tohoto modelu patří, že pracovník získá mnoho intimních informací o uživateli. On sám pak může postrádat partnerský vztah a zároveň se může domnívat, že pracovník nad ním má „moc“. I přesto se tento model užíval po dlouhá léta a stále se používá výraz „jít na sociální šetření“ namísto „jednání se zájemcem o službu“. (Dvořáčková, 2012, s. 94 - 96)

4 CHARAKTERISTIKA DOMOVA PRO SENIORY BROUMOV

Tato kapitola je věnována charakteristice vybraného Domova pro seniory v Broumově, kde probíhal i následný výzkum pro tuto práci. Je zde zmíněno technické zázemí domova, program domova, který je velmi různorodý a bohatý na aktivizaci uživatelů a v neposlední řadě se zde zmiňujeme o průběhu „cesty“ osoby, která se rozhodla zažádat o umístění do tohoto domova pro seniory.

Domov pro seniory je jednou ze tří služeb, které Centrum sociálních služeb Naděje Broumov poskytuje. Tato služba je poskytována od roku 1994 a od roku 1995 je příspěvkovou organizací města Broumova.

Jedná se o pobytovou službu s dvaceti čtyř hodinovou péčí po celý rok a nabízí všem uživatelům komplexní péči (důstojné a bezpečné prožívání života, aktivizační a terapeutické činnosti). Především Domov pro seniory Broumov apeluje na individuální potřeby každého uživatele služby. Individuální potřeby každého budoucího uživatele zjišťují na základě sociálního šetření, ať už dotazováním samotného uživatele popřípadě jeho příbuzných. Na základě toho se následně sestavuje individuální plán, podle kterého se budou řídit všichni zaměstnanci, především pak klíčový pracovník v přímé péči, který byl k uživateli služby přidělen. S individuálním plánem se dále zachází podle potřeb a stavu uživatele, o kterém informuje klíčový pracovník nebo zdravotní sestry.

Uživatelem se může stát senior, který se nachází v nepříznivé životní situaci, to znamená, že potřebuje 24hodinovou péči, kterou mu nedokáže zajistit blízká osoba, pečovatelská služba nebo jiná terénní služba. Dále se v případě přijetí do domova zohledňuje věk budoucího uživatele, který se pohybuje zejména od věku 65 let.

Celková kapacita Domova pro seniory Broumov je v současné době 42 míst, ale v budoucnu by měla být kapacita ještě navýšena. (nadejebroumov, 2019)

4.1 Technické zázemí Domova pro seniory Broumov

Dvoupatrová budova dříve sloužila jako jesle, později byla předělaná na bezbariérový domov pro seniory. V zadní části areálu domova se nachází rozlehlá zahrada s velkým dřevěným altánem a venkovní terasou. V každém patře této dvoupatrové budovy se nachází sociální zařízení, kuchyňky (myčka, mikrovlnná trouba, varná konvice, lednice, skříňky, vozík) a vše je uživatelům a jejich příbuzným plně k dispozici.

V prostorách pod budovou se nachází kuchyně, kde denně připravují zaměstnanci stravu a následně ji ještě upravují podle individuálních potřeb uživatelů. Dále se zde nachází prádelna, domovníková dílna a sklady.

V prvním patře se dále nachází velká společenská místnost, kde jsou pořádána setkání s rodinami při oslavách narozenin, se studenty při výtvarných činnostech, ale i se slavnými osobnostmi při rozhovorech nebo vystoupeních. Dále se v prvním patře této budovy nachází jídelna s televizí. V neposlední řadě je zde umístěna místnost pro pracovníky v přímé péči.

Ve druhém patře má kancelář ředitelka Centra sociálních služeb Naděje Broumov, vedoucí služby, sociální pracovník, zdravotní sestry, své místo tu má i rehabilitačně – aktivizační pracovník a nově tu mají další místnost pracovníci v přímé péči.

Na každém patře se nacházejí také pokoje pro uživatele služby. Na prvním patře jich je 8 dvoulůžkových a na druhém patře se jich nachází 21 dvoulůžkových a nově je zde i jeden pokoj jednolůžkový pro uživatele s bolestmi. Každý pokoj je vybaven polohovatelnými postelemi, nočními stolky s uzamykatelným šuplíkem pro cenné věci, skříněmi na oblečení, umyvadlem, židlemi, popřípadě někteří tam mají toaletní židle. (nadejebroumov, 2019)

4.2 Program Domova pro seniory Broumov

Program Domova pro seniory Broumov je každým dnem pestrý a bohatý na běžné denní úkony, aktivity i události.

Každé ráno v domově pro seniory začíná probuzením uživatelů, pomoci při ranní hygieně, oblékání a u některých uživatelů přesunem na polohovací křeslo. Následuje snídání a poté svačina. V mezerách mezi podáváním stravy jsou někteří uživatelé koupani. Další uživatelé mají možnost v dopoledních hodinách navštívit cvičení, které se koná v jídelně každý den, kromě úterý a čtvrtek. V úterý je program obohacen o sportovní nebo výtvarné dopoledne a ve čtvrtek probíhá rozvoz nákupů, které si den před tím uživatelé objednali. Kolem půl dvanácté se podává oběd a po něm uživatelé odpočívají na pokojích v polohovacích křeslech nebo v postelích a v případě hezkého počasí venku na rozsáhlé terase či pod dřevěným altánem. Dále je v odpoledních hodinách prováděna aktivizace uživatelů individuálně na pokojích. Po obědě dostávají uživatelé druhou svačinu a po ní pak večeři. Večer jsou pak klienti převlíkáni do pyžam a pracovníci v přímé péči jim pomáhají s večerní hygienou a polohují je do postele.

Jsou i aktivity a události, které se konají jednou týdně nebo ojedinele. Mezi takové například patří biblická hodina, která se koná každé pondělí s paní farářkou z Církve československé husitské. Dále je to canisterapie, která se koná každý pátek. Dvakrát do měsíce se v pátek koná mše s farářem s Římskokatolické farnosti. Mezi ty ojedinelé události patří vystoupení dětí z místních škol, hudební vystoupení, Klobouková zahradní slavnost a některé další.

Uživatelé domova mají tedy nespočet možností, jak využít volný čas k odpočinku, ale i k aktivizaci. (nadejbroumov, 2019)

4.3 Žadatel, uživatel

Žadatelem se stává člověk, který vyplní žádost o přijetí do domova pro seniory (ve většině případů žádost vyplňuje příbuzný) a k tomu přiloží vyjádření lékaře ke zdravotnímu stavu uživatele.

Následuje I. sociální šetření u žadatele doma, v nemocnici nebo tam, kde se zrovna nachází. Během tohoto šetření se zjišťují potřeby žadatele, jakou pomoc vyžaduje, ale především proč žadatelův stav nedovoluje domácí péči, pečovatelskou nebo jinou terénní službu. Dále se v I. sociálním šetření žadatel boduje na základě pomoci druhé osoby při oblékání i svlékání, osobní hygieně, použití toalety, přesunu z lůžka na vozík, orientaci v prostoru, stravování i dodržování pitného režimu, sociálního kontaktu běžně dostupných služeb (nákupy, kadeřník, pedikúra, manikúra), ale i při kontaktu s rodinou a dále při uplatňování práv. Udělují se body od 0 do 2 podle míry závislosti pomoci druhé osoby a ještě se přidělují body podle toho, kde má uživatel trvalé bydliště. Všechny body se na konci sociálního šetření sečtou a žadateli se sdělí, zda spadá, nespadá nebo odmítá přijetí do Domova pro seniory Broumov. Následně na to se žadateli pošle vyrozumění, zda byl zařazen do evidence, či nikoliv. Poté musí žadatel čekat, až se uvolní místo, jelikož domov pro seniory má malou kapacitu a je často obsazený. Evidence žadatelů se následně aktualizuje po obdržení informace, že žadatel zemřel nebo byl umístěn do jiného zařízení.

V případě volného místa v domově pro seniory, se zohledňuje nejvíce akutní případ žadatele a následně se u něho provádí II. sociální šetření. Při II. sociálním šetření se doplňuje podrobněji I. sociální šetření, popřípadě se upravuje, došlo – li k nějakým změnám, začínají se stanovovat rozvojové cíle a dohaduje se termín nástupu do Domova pro seniory Broumov.

Nástupem do Domova pro seniory Broumov se z žadatele o službu stává **uživatel** služby. K novému uživateli služby je přístupováno s ohleduplností. Klíčový pracovník se mu snaží následně přiblížit chod domova a seznámit ho s ostatními uživateli, popřípadě dalšími zaměstnanci domova, se kterými přijde do kontaktu. V tomto případě velmi pomáhá pozice rehabilitačně – aktivizačního pracovníka, který má s uživatelem individuální program během, kterého může zjistit podstatné informace.

Uživatel domova se může účastnit různých aktivit, které domov nabízí. Jsou to aktivity, které se konají každý týden (cvičení, sportovní aktivity, výtvarné aktivity, biblická hodina, canisterapie, individuální aktivity), ale i aktivity, které se konají ojedinele (katolická mše, vystoupení dětí, hudební vystoupení, Kavárnička, Klobouková zahradní slavnost). V případě, že se uživatel nechce účastnit nějaké aktivity, tak nemusí, akceptuje se jeho rozhodnutí.

Uživatele může jeho rodina nebo přátelé navštěvovat každý den od 6 do 22 hodin, kdy v tuto dobu je večerní klid. Mohou s ním jet domů nebo na výlet, ale vše musí předem ohlásit u sociálního pracovníka. Mohou mu nosit předměty z domu, aby se v domově pro seniory cítil lépe.

V případě změny stavu uživatele, převozu do nemocnice se vše hlásí jeho rodině, především pak člověku uvedeného v záznamech. S ním se konzultují i změny v individuálním plánu dále kadeřnice nebo pedikúra.

Člověku, který je uveden v záznamech se volá ihned v případě, že uživatel služby umírá nebo zemřel. Tím končí smlouva uživatele s Domovem pro seniory Broumov. (nadejbroumov, 2019)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této kapitole se budeme zabývat metodologií výzkumu. Samotná adaptace se objevuje v našem životě několikrát, ale každý člověk jí prožívá jinak. Pro někoho změna může být příjemnou a zároveň i oživením dosavadního života, pro jiné naopak hodně stresující a může mu nabourat svým způsobem zavedený režim, který člověk má. U seniorů tato skutečnost platí dvojnásob. Proto je tak důležité se touto problematikou u seniorů zabývat a zlepšovat podmínky pro lepší průběh adaptace na jiné prostředí, jiný režim.

Následující kapitoly praktické části kvalitativního výzkumu jsou zaměřené na vymezení výzkumného problému, výzkumných cílů a výzkumných otázek. V dalších podkapitolách budeme interpretovat výzkumný soubor, způsob jeho výběru a techniku sběru dat, kde uvádíme i samotnou realizaci a průběh rozhovorů.

5.1 Vymezení výzkumného problému

Výzkumný problém zahrnuje znalost a přehled teoretického a empirického výzkumu ve zkoumané oblasti. (Hendl, 2005, s. 158)

Výzkumným problémem této bakalářské práce je: **Proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory.**

Hlavními důvody zvoleného tématu byly, že toto téma je v rámci problematiky seniorů trochu opomíjeno a zároveň není dostatečně zpracováno. Dalším důvodem bylo proniknutí do oblasti a cílové skupiny seniorů, především kvůli praxím, které jsme vykonávali ve vybraném domově pro seniory. Už během nich jsme si všimli některých vlivů, které značně ovlivňovali uživatele domova pro seniory, když byl nový, v novém prostředí. A posledním, ale zásadním důvodem byla žádost ze strany Domova pro seniory Broumov tuto problematiku zpracovat a poskytnout jim následně získané informace pro zlepšení jejich služeb pro budoucí uživatele.

5.2 Vymezení výzkumných cílů

Výzkumné cíle byly zaměřeny na proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory. Pozornost byla situována zejména na uživatele pobytové služby, kteří byli schopni a ochotni odpovídat na otázky v rozhovoru uskutečněný pro tento výzkum.

Hlavní výzkumný cíl (HC): Popsat proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory z pohledu uživatelů.

Dílčí výzkumné cíle (DC) výzkumu byly zvoleny následovně:

- DC 1 – Analyzovat nejčastější příčiny podání žádosti do vybraného domova pro seniory.
- DC 2 – Identifikovat vlivy, které pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory.
- DC 3 – Identifikovat vlivy, které negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory.
- DC 4 – Odhalit, jak prožívali uživatelé životní změnu v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory.
- DC 5 – Zjistit, jak zaměstnanci z pohledu uživatelů pozitivně přispěli v procesu adaptace.
- DC 6 – Zjistit, jak zaměstnanci z pohledu uživatelů negativně přispěli v procesu adaptace.

5.3 Vymezení výzkumných otázek

Každý výzkumný projekt má základy ve vytvořených výzkumných otázkách. Výzkumné otázky pomáhají udržet se v rovině stanovených výzkumných cílů a zároveň určují, kam by měl výzkum směřovat. (Švaříček, Šed'ová, 2014, s. 69)

Výzkumné otázky může výzkumník upravovat, doplňovat, ale i navrhopvat, podle toho, jak se samotný výzkum vyvíjí. (Hendl, 2005, s. 297)

Výzkumné otázky byly zvoleny na základě výzkumných cílů. Hlavní výzkumná otázka koresponduje s hlavním výzkumným cílem a dílčí výzkumné otázky korespondují s dílčími výzkumnými otázkami.

Hlavní výzkumná otázka (HVO): Jak probíhá proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory z pohledu uživatelů?

Dílčí výzkumné otázky (DVO):

- DVO 1 – Jaké jsou nejčastější příčiny podání žádosti do vybraného domova pro seniory?
- DVO 2 – Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?
- DVO 3 - Jaké vlivy negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?

- DVO 4 – Jak prožívali uživatelé životní změnu v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?
- DVO 5 – Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů pozitivně přispěli v procesu adaptace?
- DVO 6 – Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů negativně přispěli v procesu adaptace?

5.4 Výzkumný soubor a způsob jeho výběru

Základním výzkumným souborem byli uživatelé Domova pro seniory Broumov. Kritériem záměrného výběru byla schopnost a následná ochota vést rozhovor s výzkumníkem. Výzkumný soubor byl nakonec sestaven ze čtyř uživatelů Domova pro seniory Broumov, další dva uživatelé domova pro seniory rozhovor odmítli uskutečnit. Pro zachování jejich anonymity nebudou zmíněna jejich jména ani konkrétní datum nástupu do Domova pro seniory Broumov. Pro lepší přehled dotazovaných uživatelů domova pro seniory jsme vytvořili tabulku, kde je zmíněno pohlaví, věk, délka pobytu v domově pro seniory v měsících (ke konání rozhovoru) a jestli je dotazovaný uživatel pobytové služby mobilní či imobilní.

Tabulka 2 – Přehled informací o oslovených uživatelích

	Pohlaví	Věk	Délka pobytu	Imobilní / mobilní
U1	žena	87 let	10 měsíců	imobilní
U2	žena	90 let	6 měsíců	imobilní
U3	žena	87 let	6 měsíců	imobilní
U4	žena	79 let	1 měsíc	imobilní

Zdroj: vlastní

5.5 Technika sběru dat

Sběr dat probíhal technikou polostrukturovaných rozhovorů. Hlavní důvody pro zvolení této techniky už vyplývá z názvu bakalářské práce, jelikož výzkum probíhal ve vybraném domově pro seniory, konkrétně v Domově pro seniory Broumov, kde je nízký počet uživatelů této pobytové služby a o to menší počet respondentů, kteří jsou schopni a ochotni odpovídat na dané otázky. Dalším důvodem zvolení této techniky bylo to, že jsme potřebovali detailně a do hloubky poznat situaci uživatelů, jak prožívali samotný proces adaptace,

jaké vlivy je během toho ovlivnili a jak jim například pomohli zaměstnanci Domova pro seniory Broumov. Návrh polosturkturovaného rozhovoru je uveden v příloze č. II.

Realizace a průběh rozhovorů

Všechny rozhovory s vybranými uživateli domova pro seniory probíhaly v únoru roku 2019. Doporučení uživatelé domova pro seniory byli osloveni, zda by byli ochotni odpovídat na otázky rozhovoru týkající se výzkumu do bakalářské práce. Dále jsme je informovali, že jejich výpovědi budou zcela anonymní a budou sloužit pouze pro daný výzkum. Jak již bylo výše zmíněno, z oslovených šesti uživatelů domova pro seniory, dva uživatelé této pobytové služby rozhovory odmítli uskutečnit.

Uskutečněné rozhovory probíhaly na pokojích uživatelů, kde byl klid a zajištěno soukromí při samotném dotazování z důvodů proniknutí do hloubky jejich procesu adaptace. Dále nás k tomu vedlo přesvědčení, že některé věci by nezazněly v přítomnosti zaměstnanců Domova pro seniory Broumov. Tento postup jsme mohli uskutečnit jen proto, že uživatelé domova pro seniory nás již znali z předchozího působení v domově pro seniory, ať už během školní praxe nebo dobrovolnictví. Rozhovory trvaly v průměru 30 minut a s předchozím souhlasem všech dotazovaných uživatelů domova pro seniory jsme měli možnost rozhovory nahrávat na mobilní telefon. To nám umožnilo v průběhu transkripce rozhovorů postřehnout fakta, která jsme v tu chvíli přehlédli.

Otázky do rozhovoru byly připravené, ale počítali jsme i s možností doptávání se podle vývoje rozhovoru. Všechny otázky dotazování uživatelé zodpověděli a uživatel U1 nás přivedl na další otázku v průběhu rozhovoru, která se nakonec ukázala jako další zásadní otázka do rozhovoru v rámci výzkumu procesu adaptace: „*Uvítal/a byste, když byste si mohl/a vybrat, jestli být na pokoji s někým nebo sám/ sama?*“ Na tuto otázku jsme dostali bohaté odpovědi, které by mohly posloužit domovu pro seniory v případném zvážení o vytvoření jednolůžkového pokoje.

V případě všech dotázaných uživatelů byly některé odpovědi obsáhlé a na nějaké se nám dostalo pouze odpovědi: „*Nevzpomínám si.*“ nebo „*Nevím.*“ Tuto skutečnost, ale přisuzujeme k vysokému věku oslovených uživatelů pobytové služby a délce jejich pobytu v Domově pro seniory Broumov.

6 ANALÝZA DAT

Tato kapitola bude zaměřena na analýzu získaných dat. Ta jsme získali z polostrukturovaných rozhovorů s oslovenými uživateli domova pro seniory, které jsme za pomoci nahrávky z mobilního telefonu doslovně přepsali. Dále jsme pokračovali otevřeným kódováním dle Hendla (2005, s. 247), který uvádí, že se jedná o první průchod daty. Za pomoci otevřeného kódování dále hledáme témata a vzápětí jim přiřazujeme označení. S otevřeným kódováním můžeme kódovat slova, odstavce, popřípadě celý text, ale vše to závisí na problému, položené otázce nebo osobním stylu, jakou z těchto metod zvolíme.

Během samotného kódování jsme barevně rozlišovali vzniklé kódy, aby pozdější práce s nimi byla přehlednější. Tento postup jsme uplatňovali u všech čtyř rozhovorů. Následně jsme vypsali všechny kódy a tím utvořili seznam. Poté jsme k sobě přiřazovali jednotlivé kódy a tím zároveň vyvářeli kategorie. Celkem jsme vytvořili devět kategorií, které jsou uvedeny v následující tabulce pro lepší přehlednost spolu s kódy v každé kategorii.

Tabulka 3 – Přehled kategorií a kódů

Název kategorie	Názvy kódů
Co tomu předcházelo?	Příchod z nemocnice. Měsíce čekání. Vplutí do situace. Brzké přijetí. Měsíce v nemocnici. Křik až domů. Zvážení více možností. Pečovatelská služba k ničemu. Silné vzpomínky na nemocnici. Dobrý pracovní kolektiv v nemocnici. Domácký prostředí. Známa z bydliště. Zvyk na jiné prostředí.
Zdraví už neslouží	Nohy neposlouchají. Nutnost rehabilitace. Nemoc. Větší míra pomoci. Dny plné bolesti. Zkolabování. Bolest nohou. Bez držení ani krok. Život bez pitného režimu. Voda na plicích. Způsobují to antibiotika. Nedomykavost srdce.

Nahlédnutí pod pokličku	<p>Naslouchátko. Katetr je mojí součástí. Zázemí domova. Věděla, do čeho jde. Znala režim. Nedostupnost pokojů. Jídlo není dobré. Přesto nejede vlak. <i>„Hygienu nad zlato!“</i> Sladký spánek. Čistá jako lilie. Intimita během koupání. Péče po hygieně. <i>„Co když budu mít hlad?“</i> 1. pěkný dojem. Krásné prostředí. Pořád jen pomazánka. Dobrá káva. Vymáchaný ponožky. Malé prostory. Vzpomínka na domov. Ze zbytků vykrmujeme prasátko. Nepraktický nábytek. Nemyté skleničky. Nové ranní rituály. Brzo na kutě. Lpění na svých věcech.</p>
Jak to cítím?	<p>Přijmutí nové životní etapy. Beru to, jak to je. Stálá snaha o samostatnost. Stesk po domově. Bezmoc. Lítost. Spokojenost. Město, kde to znám. Líbivost. Vrátím se domů. Doma je doma. Nepřijetí situace. Rezignace. Nechci pořád někoho otravovat. Můžu si to dovolit. Moderní technologie mi nejsou cizí. <i>„Komu myslí hlava, tomu nemyslí nohy.“</i> Silná vůle. <i>„Každý musí umřít.“</i> Radost z pochvaly. Potlačení emocí. Vím, co chci.</p>

Krůček do neznáma	Těžké začátky. Chtěla pořádku domů. Trpělivost. „ <i>Je to mnou?</i> “ Samota není pro mě. Trávíme stejně volný čas. Mít svůj klid. Potřeba komunikace. Neotravuje mě.
Zútulnění	Moje panenka. Fotografie. Věci z domu pod prachem. Vlastní deka a polštář. Přebrat minulost. Váza. Kalendář s fotografiemi.
Rodina	Návštěvy rodiny. Časová vytíženost rodiny. Rodina zařizuje. Rodina nezvládne péči. Láska rodiny. Bezdětná. Zabezpečení budoucnosti. Rodina pomáhá. Ochota. Moje dítě je synovec.
Aktivizace	Líbivost. Zábava. Jiné myšlenky. Potřebuji mě. Cvičíme. Nohy jsou taky potřeba. „ <i>Copak jsme děti?</i> “ „ <i>Tohle není nic pro mě.</i> “
Personál	Lidský přístup. Hezké chování. Ochota. Časová vytíženost. 50 na 50. Spolupráce mezi personálem. Vzdělávání nedává tolik. Pracovní vztahy. Jen to, co musí. Opomíjení. Relaxace. Znamé tváře z nemocnice. Přemlouvání uživatelů domova pro seniory. Neshoda. Proud slz.

Zdroj: vlastní

6.1 Kategorie první – Co tomu předcházelo?

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Příchod z nemocnice; měsíce čekání; vplutí do situace; brzké přijetí; měsíce v nemocnici; křik až domů; zvážení více možností; pečovatelská služba k ničemu; silné vzpomínky na nemocnici; dobrý pracovní kolektiv v nemocnici; domácí prostředí; známá z bydliště; zvyk na jiné prostředí.

Zároveň tato kategorie zodpovídá první dílčí otázku: **Jaké jsou nejčastější příčiny podání žádosti do vybraného domova pro seniory?**

Tato kategorie se tedy zaměřuje na situaci před nástupem do Domova pro seniory Broumov. Především pak na to odkud uživatelé domova pro seniory přišli a jak dlouhé bylo jejich čekání. Všechny odpovědi byly ve většině případů shodné. Tři uživatelé domova pro seniory přišli z nemocnice, kde byla jejich prozatímní „čekárna“ na volné místo v Domově pro seniory Broumov někdy pár měsíců, v některých případech dokonce rok. Jeden oslovený uživatel domova pro seniory měl silné vzpomínky na nemocnici a skoro v každé otázce tuto skutečnost zmiňoval. Tento fakt, ale přisuzujeme k tomu, že uživatel domova pro seniory byl z nemocnice teprve před měsícem předán do péče Domova pro seniory Broumov, když rozhovor probíhal.

U4: „*A teď jsem říkala, jsem v nemocnici byla, rok, no v lednu to byl rok, jsem čekala tady na místo no.*“

Další uživatel domova pro seniory U2, který nezmínil, z jakého prostředí přišel, uvádí dobu čekání v poměru s ostatními oslovenými poměrně krátkou: „*No brzo, protože jsem už opravdu nemohla vůbec bejt doma.*“

Všichni uživatelé domova pro seniory podali žádost na základě nějakých zdravotních problémů, díky kterým se ocitli v nemocnici a nemohli se vrátit domů, což je i název druhé kategorie.

6.2 Kategorie druhá – Zdraví už neslouží

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Nohy neposlouchají; nutnost rehabilitace; nemoc; větší míra pomoci; dny plné bolesti; zkolabování; bolest nohou; bez držení ani krok; život bez pitného režimu; voda na plicích; způsobují to antibiotika; nedomykavost srdce; naslouchátko; katetr je mojí součástí.

Tato kategorie zjišťuje, také jako předchozí kategorie, odpověď na první dílčí otázku: **Jaké jsou nejčastější příčiny podání žádosti do vybraného domova pro seniory?**

Zdravotní problémy byly ve většině případů hlavním impulzem k tomu, aby uživatelé domova pro seniory nebo členové rodiny podali žádost o umístění. Dalším byl již zmíněný dlouhodobý pobyt v nemocnici. Většina uživatelů domova pro seniory v rozhovorech zmiňuje, že je nohy neposlouchali a vyskytli se u nich i další zdravotní komplikace, díky kterým se o ně rodina nemohla postarat.

Jak uvádí například uživatel U1: *„No já jsem byla v pečovatelském domě a tam jsem kolikrát upadla a tak dcera říkala, že tam nemůžu sama být, no tak jsme podaly žádost sem do domova.“*

Další uživatel U4 uvádí své příčiny podání žádosti do domova pro seniory následovně: *„No protože jsem, já jsem byla nemocná dost a přestala jsem chodit. A tak mě dávali furt antibiotika, já nevím, co všechno, tak jsem přestala jíst a přestala jsem chodit. Tak nejdřív se mnou cvičili, pak jsem dostala tu salmonelózu, tak jsem byla na infekčním, tak se mnou taky, tam jsem úplně přestala chodit.“*

Dalšího uživatele U2 přiměla podat žádost nemoc: *„No protože jsem měla takovou nemoc, co bych nemohla být doma. No zkrátka je to takový, že jsem neměla možnost, aby mě nějak léčili, když to nešlo doma. Takový léky bych nemohla doma mít.“*

6.3 Kategorie třetí - Nahlédnutí pod pokličku

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Zázemí domova; věděla, do čeho jde; znala režim; nedostupnost pokojů; jídlo není dobré; přesto nejede vlak; *„Hygienu nad zlato!“*; sladký spánek; čistá jako lilie, intimita během koupání; péče po hygieně; *„Co když budu mít hlad?“*; 1. pěkný dojem; krásné prostředí; pořád jen pomazánka; dobrá káva; vymáchaný ponožky; malé prostory; vzpomínka na domov; ze zbytků vykrmujeme prasátko; nepraktický nábytek; nemyté skleničky; nové ranní rituály; brzo na kutě; lpění na svých věcech.

V tomto případě dostáváme odpovědi na dvě dílčí otázky, druhou a třetí. Druhá dílčí otázka: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?** A třetí dílčí otázka: **Jaké vlivy negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

Ve třetí kategorii jsme se tedy zaměřili na to, co si uživatelé Domova pro seniory Broumov myslí o jeho fungování, prostředí, popřípadě dalších vlivech, které mohou ať už pozitivně nebo negativně ovlivnit jejich proces adaptace.

Všichni uživatelé domova pro seniory uvedli, že prostředí domova je krásné, ale největší překážku viděli ve stravě. Při této otázce ve většině případů uváděli, že strava jim vůbec nechutná, dokonce se jim stýská po jejich stravě doma. Další překážku ohledně stravy vnímali uživatelé domova pro seniory, že dostávají pořád pomazánky (ke snídani, svačině, večeři). Mají stížnosti i na čaj, který podle slov uživatele domova pro seniory U4: *„Chutná, jak vymáchaný ponožky.“*

Jiný uživatel domova pro seniory U3 se k otázce stravy vyjadřuje takto: *„Strava mě nevyhovuje, nechutná mi, ale co můžeme dělat. Když vám uvařej, tak vám uvařej.“* Zde se jistým způsobem projevuje i jistá rezignace s tímto problémem cokoliv dělat.

A u uživatele domova pro seniory U2 strava vyvolala skoro pláč: *„Co se týče stravy, když jsem to začala jíst, tak jsem málem brečela, že nemůžu být doma.“*

Na druhou stranu uživatelé domova pro seniory uvádí i pozitivní vlivy, které jim zpříjemnili nebo zpříjemňují proces adaptace.

Jak již bylo zmíněno, líbí se jim prostředí domova pro seniory. Jeden uživatel domova pro seniory si nemůže vynachválit koupelnu a s tím spojenou hygienu, která je prý daleko intimnější, jak v nemocnici. Uživatel domova pro seniory U4 přímo uvádí: *„Jo a u toho koupání, vopravdu intimní, tam byly dveře dokořán. Chlapi, co nás vozili, tak se postavili mezi futro, bavili se se sestrou. Vy jste tam seděla nahatá, jo. To jako přece nejde. Ale voni to dělali všem, a tady jsem koukala dveře zavřené. Tam jsem byla za ani ne pět minut vomytá a tady mě poctivě vomyli i hlavu mě namydli i vyfěnovali, to tam nikdy. No a takový čtvrt hodiny se mě věnovali.“*

Dalším pozitivním vlivem může být to, že personál dokáže vytvořit zázemí domova pro nové uživatele domova pro seniory. Takto to alespoň vidí uživatel domova pro seniory U1 a U2, který to zároveň bere jako povinnost personálu. Uživatel domova pro seniory U3 nesouhlasí s názory předchozích dotazovaných, pro něj zázemí domova vytvořeno nebylo.

6.4 Kategorie čtvrtá – Jak to cítím?

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Přijmutí nové životní etapy; беру to, jak to je; stálá snaha o samostatnost; stesk po domově; bezmoc; lítost; spokojenost; město, kde to znám; líbivost; vrátím se domů; doma je doma; nepřijetí situace; rezignace; nechci pořád někoho otravovat; můžu si to dovolit; moderní technologie mi nejsou cizí; „*Komu myslí hlava, tomu nemyslí nohy.*“; silná vůle; „*Každý musí umřít.*“; radost z pochvaly; potlačení emocí; vím, co chci.

Kategorie čtvrtá – Jak to cítím? interpretuje výsledky čtvrté dílčí otázky: **Jak prožívali uživatelé životní změnu v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

V procesu adaptace by se neměli opomíjet emoce, prožitky i myšlenky nových, ale i stávajících uživatelů domova pro seniory. Proto jsme byli i celkem překvapení s jakýmsi nadhledem dokázali někteří dotázaní uživatelé domova pro seniory přijmout novou, a svým způsobem i poslední, etapu svého života. Byli srozuměni s tím, že to není „přechodná stanice“, ale že to je jejich konečná fáze v životě, že sem přišli umřít. Jak uvádí uživatel U4: „*Když jsem sem přijela, tak jsem řekla, že to tu je hezký, ale že jsem sem přišla umřít. To je jasný, každé sem přijde.*“

Uživatel domova pro seniory U1 zase říká: „*No protože já jsem si říkala, že domov důchodců je to poslední, kam bych měla jít, že jo, no ale zvykla jsem si.*“

Bohužel občas se objeví uživatel domova pro seniory, který není smířený s touto situací a zároveň je silně přesvědčen o tom, že se jednoho dne vrátí domů, jako je tomu u uživatele domova pro seniory U3: „*Já jim vždycky říkám, že už půjdu domů.*“ Další věta jenom utvrzuje to, že dotazovaný U3 není opravdu vyrovnán se situací: „*Ale až mě pustěj, tak mě pustěj.*“ Nebo jiná věta, kterou uživatel domova pro seniory U3 více zmiňoval, byla: „*Doma je doma.*“ V tomto případě by bylo asi nejlepším možným postupem více komunikovat s uživatelem domova pro seniory U3 a pomoci mu lépe tuto novou situaci zvládnout, i když zde už je 6 měsíců.

6.5 Kategorie pátá – Krůček do neznáma

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Těžké začátky; chtěla pořád domů; trpělivost; „*Je to mnou?*“; samota není pro mě; trávíme stejně volný čas; mít svůj klid; potřeba komunikace; neotravuje mě.

Kategorie krůček do neznáma odpovídá na dílčí otázky číslo dvě a tři, stejně jako třetí kategorie, Nahlédnutí pod pokličku. Druhá dílčí otázka: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?** A třetí dílčí otázka: **Jaké vlivy negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

Krůčkem do neznáma může být pro nového uživatele domova pro seniory situace, kdy přichází na pokoj k člověku, který už tam nějakou chvíli žije. Neví, kdo ho tam čeká. Neví, jestli si s tím člověkem bude rozumět. Neví, jestli si nepolezou na nervy. Jde do neznáma. Další obtížný vliv, který musí nový, ale i stávající uživatelé domova pro seniory zpracovat a snažit se s tím vyrovnat. Všichni dotazovaní tuto skutečnost nějak prožívali, a ač jsme k tomuto vlivu z počátku nepřikládali žádnou váhu, ukázalo se, že je podstatný v procesu adaptace. Ostatně na tuto skutečnost poukázal samotný uživatel domova pro seniory U1: „*Až na tamhletu ženskou, mně z í tekly nervy.*“ Dále popisuje první zážitky se svou spolubydlící: „*No vona pořád chtěla domů a já jsem jí povídala: „Doma máte tady a už jinej domov nemáte.“ Ne vona furt chtěla domů. Než se mě povedlo ji přesvědčit, že má domov tady, tak to trvalo dost dlouho.*“ V těchto pár větách jde vidět, jak je tento vliv důležitý. Že si spolubydlící mohou pomáhat během samotného procesu adaptace, i když začátky nemusí být lehké.

U uživatele domova pro seniory U2 jsou pocity odlišné. „*Tady paní kolikrát odvezou kolikrát k televizi, tak já jsem tady sama i kdybych chtěla klid, tak mi to je takový líto, že kolikrát musím být bez ní. Nevím, jestli jí já nějak vadím, že já mám taky televizi.*“ V tomto případě je nově vytvořený silný vztah mezi uživateli. Ovšem je také důležité vysvětlit uživateli domova pro seniory U2, z jakých důvodů druhý uživatel odjíždí z pokoje, aby neměl pocit, že mu vadí.

Úplně odlišnou výpověď nacházíme u uživatele domova pro seniory U3: „*Už jsem si říkala, kdybych mohla chodit, tak jdu nahoru po schodech k ředitelce se zeptat, jestli bych mohla bejt sama.*“ Na tuto skutečnost není Domov pro seniory Broumov uzpůsoben, proto jsou zde jen dvoulůžkové pokoje. Ale je očividné, že někteří uživatelé domova pro seniory si nepřejí sdílet pokoj nebo své soukromí ještě s někým.

6.6 Kategorie šestá – Zútulnění

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Moje panenka; fotografie; věci z domu pod prachem; vlastní deka a polštář; přebrat minulost; váza; kalendář s fotografiemi.

Kategorie zútulnění je další odpovědí na dílčí otázku. V tomto případě se jedná o dílčí otázku druhou: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

Zútulnění může být v případě procesu adaptace v domově pro seniory pozitivním vlivem, díky kterému se zde budou nový i stávající uživatelé domova pro seniory cítit dobře a svým způsobem i jako doma. K tomu jim můžou napomoci fotografie rodiny, míst, kde to mají rádi nebo různé předměty, které si přivezli z domu.

Například uživatel domova pro seniory U1 má na posteli svojí panenku. Další uživatel domova pro seniory U2 má vystavené fotografie své rodiny. U2 říká, že i když se na fotografie nemůže otočit, tak „*Ale vím, že ty fotky jsem viděla, jsem si je přinesla z domova.*“

U uživatele domova pro seniory U3 převládá pocit, že fotografie a jiné předměty, které by mohli zútulnit pokoj, tak jsou zbytečné, protože by se musel z nich pořád uklízet prach. Jediný, co má z domu je vlastní deka a polštář.

Uživatel domova pro seniory U4, ještě musí přebrat svojí minulost. Věci, které má ještě doma vzhledem k jeho krátkému času v Domově pro seniory Broumov. Uvádí: „*Věci, ty se dej do Diakonie, vezmu si sem akorát jen jednu vázu.*“ Dále ještě dodává: „*A synovec mi sem donesl kalendář se svýma dětma, tak tady mám zatím to.*“

6.7 Kategorie sedmá – Rodina

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Návštěvy rodiny; časová vytíženost rodiny; rodina zařizuje; rodina nezvládne péči; láska rodiny; bezdětná; zabezpečení budoucnosti; rodina pomáhá; ochota; moje dítě je synovec.

V této kategorii je nejspíše předvídatelné, na jakou dílčí otázku bude odpovídat. Jedná se o dílčí otázku druhou: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

Rodina je v procesu adaptace v domově pro seniory důležitým pozitivním vlivem. Oslovení uživatelé domova pro seniory odpověděli na otázku, „*Jak vám pomáhala rodina, když jste sem přišel /přišla?*“ ve všech případech stejně a to, že rodina je navštěvuje,

dle svých časových možností, ale ze začátku to bylo každý den. Další skutečnost, kterou uživatelé domova pro seniory uváděli, byla ta, že rodina vše okolo zařizovala a byla vždy ochotná udělat cokoliv pro svého člena rodiny. V případě bezdětného uživatele domova pro seniory U4 je zde pouto se synovcem, který svým způsobem vyplňuje tuto mezeru.

6.8 Kategorie osmá – Aktivizace

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Líbivost; zábava; jiné myšlenky; potřebují mě; cvičíme; nohy jsou taky potřeba; „*Copak jsme děti?*“; „*Tohle není nic pro mě.*“.

Aktivizace v procesu adaptace v domově pro seniory je pozitivním vlivem, alespoň jsme to předpokládali, ale u jednoho uživatele domova pro seniory se to ukázalo spíše nepravděpodobné, proto zde uvádíme opět druhou a třetí dílčí otázku. Druhá dílčí otázka: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?** Třetí dílčí otázka: **Jaké vlivy negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**

Aktivizace uživatelů domova pro seniory je dobrý způsob, jak vyplnit volný čas, zacvičit si, přijít na jiné myšlenky, pobavit se, zároveň být v současti sociálního dění a tak podobně. Většina uživatelů domova pro seniory v aktivizaci vidí již zmíněné pozitivní vlivy.

U1: „*Cvičení a zábavných, výtvarných a sportovních aktivit. A nejvíc mě baví kuželky anebo s míčema házet.*“

U2: „*Každý den pro mě přijdou, já nemůžu chodit, tak si mě s vozejkem vemou tam. Co můžu tak, taky přijdu na jiný myšlenky, když jdu někde.*“

U3: „*No vono by mě bavilo to cvičení, já to umím, ale jinak není co. Chodím v úterý vyrábět a to mě baví.*“

Uživatel domova pro seniory U4, ale na aktivizaci má odlišný názor, jak předchozí oslovení. „*Než se všechno sešlo, bylo půl desátý, no a pak přišla a říkala: „Dneska má svátek Vanda a kolik těch Vand znáte? Blbý stupidní otázky. Voni na to stejně neodpovídaj a kolik má Vanda jmen v republice a bavila se o tý Vandě, tak čtvrt hodiny.*“ Dále poukazuje: „*No a pak rukama nahoru dolů, kdybych nemohla se hejbat, ta to jo. Ale na co mě je, když si dám ty ruce, mně ty nohy.*“ Pozitivní aktivizaci viděl uživatel domova pro seniory U4, když přišel pracovník v přímé péči se zeptat, zda půjde do vysokého chodítka. A následně u něho probíhala radost, že zvládl dle jeho slov něco „*uchodit*“.

6.9 Kategorie devátá – Personál

V této kategorii jsou zahrnuty kódy: Lidský přístup; hezké chování; ochota; časová vytiženost; 50 na 50; spolupráce mezi personálem; vzdělávání nedává tolik; pracovní vztahy; jen to, co musí; opomíjení; relaxace; známé tváře z nemocnice; přemlouvání uživatelů domova pro seniory; neshoda; proud slz.

Poslední kategorie odpovídá na poslední dvě dílčí otázky. Pátá dílčí otázka: **Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů pozitivně přispěli v procesu adaptace?** Šestá dílčí otázka: **Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů negativně přispěli v procesu adaptace?**

Další součástí procesu adaptace v domově pro seniory je personál. V tomto případě to může být jak pozitivní, tak i negativní vliv v celém procesu adaptace. Většina oslovených uživatelů domova pro seniory uvedla, že ne všichni pracovníci jsou hodní a ochotní, ale ve větší míře stále převažuje lidský přístup a ochota udělat něco pro uživatele domova pro seniory. Uživatel domova pro seniory U1 uvedl k personálu: „*Oni jsou všechny tady hodný a co potřebujeme, no tak nám udělají.*“

U2 vnímá situaci s personálem následovně: „*No jako pracovně to tady vopravdu maj jako co dělat.*“ Dále poukazuje na zmíněnou skutečnost, že některý personál se nechová adekvátně: „*Pracovníci se chovají, jak který, protože jich je tady víc.*“

U3 se k personálu vyjadřuje: „*Pracovníci se ke mně chovaj moc hezky.*“ A zmiňuje práci i rehabilitačně aktivizačního pracovníka: „*Přišla sestra a zeptala se mě, jestli chci namasírovat nebo na procházku, tak jsem řekla, že na procházku.*“

Uživatel Domova pro seniory Broumov U4 trochu poukazuje na to, že práce pracovníků v přímé péči není dostatečně ohodnocená, jelikož u některých členů personálu uvádí, že je viděl pracovat i v nemocnici. Dále zmiňuje, že v prvních dnech chodil sociální pracovník kvůli některým záležitostem. Bohužel zmiňovaný uživatel domova pro seniory zažil i špatnou zkušenost s jedním členem personálu. „*A pak na pokoji jsem se neshodla s jednou kvůli eldéence a to mě najednou takovej proud slz vyhrknul. Přišlo mi to takový líto a teď je na mě nepříjemná.*“

7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výzkumem v problematice „**Procesu adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory**“ odpovídáme na hlavní výzkumnou otázku: Jak probíhá proces adaptace seniorů ve vybraném domově pro seniory z pohledu uživatelů? za pomoci dílčích výzkumných otázek.

Už v předchozích podkapitolách, které jsou pojmenovány jednotlivými kategoriemi, jsme zmínili, jaká kategorie splňuje zodpovězení jaké dílčí otázky.

První dílčí otázka byla: **Jaké jsou nejčastější příčiny podání žádosti do vybraného domova pro seniory?**, ta je obsahem první a druhé kategorie. V první kategorii jsou uvedeny informace o pobytu uživatelů domova pro seniory před nástupem do pobytového zařízení. To znamená, z jakého prostředí přišli a jak dlouho čekali na „den D“, kdy se měli nastěhovat do Domova pro seniory Broumov. Druhá kategorie interpretuje výsledky spojené se zdravotním stavem uživatelů domova pro seniory. Zdravotní problémy byli nejčastějším důvodem toho, že se ocitli v nemocnici a na základě těchto příčin podali žádost o umístění do Domova pro seniory Broumov.

Druhá dílčí otázka byla: **Jaké vlivy pozitivně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?**, ta je popsána v několika kategoriích, konkrétně tuto výzkumnou otázku splňují kategorie třetí, pátá, šestá, sedmá a osmá. Jelikož v procesu adaptace dokážeme nacházet i několik pozitivních vlivů, které jí dokáží ulehčit a lépe zvládnout. Mezi takové pozitivní vlivy patří například prostředí, které podle uživatelů domova pro seniory působí pěkným dojmem a lépe tím vnímají životní změnu. Dále k pozitivnímu chápání celé situace může přispívat porozumění se spolubydlícím na pokoji. Člověk si může i v domově pro seniory vytvořit nové vazby a především tato skutečnost pomáhá důležité socializaci. Kategorie s názvem zútulnění přináší do procesu adaptace do domova pro seniory další pozitivní vliv. Je to především umožněno fotografiemi rodiny, které si uživatelé domova pro seniory mohou pověsit na stěny pokoje nebo dát do rámečků na poličky. Ale nemusí to být jen fotografie, jak uvedl jeden oslovený uživatel domova pro seniory, tak má na posteli panenku, další tam bude mít svojí vázu z domu. Jsou to předměty, které samotnému člověku připomínají domov, lásku, příběh jeho života.

Neodmyslitelnou součástí procesu adaptace do domova pro seniory, alespoň u všech oslovených, je rodina. Rodina, která vytváří v člověku pocit bezpečí, lásky, ochoty, péče a dal-

ších emocí. Uživatelé Domova pro seniory v Broumově „dobíjela“ jejich energie během samotného procesu adaptace při prvních dnech a i nadále je „dobíjí energií.“

Trávení volného času, kterého je spousta v domově pro seniory, může klient využít dle svých možností a schopností. Ale jak někteří oslovení v rozhovorech uvedli, tak se rádi účastní společných aktivit. Vidí v tom nejen zábavu, ale i to, že díky tomu mohou přijít na jiné myšlenky. I když ne všichni v tom mohou shledat zalíbení, jak tomu bylo u uživatele domova pro seniory U4. Ten to vidí jako ztracený čas, ale hlavně, že to jsou aktivity spíše pro malé děti.

Tato skutečnost může zároveň působit jako negativní vliv, který je obsahem třetí dílčí otázky: **Jaké vlivy negativně ovlivňují klienta v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?** Negativní skutečnosti, pocity, emoce, prožitky v nás mohou vyvolat rezignaci, odpor dělat jakoukoli aktivitu a další. V tomto výzkumu působí negativně na uživatele domova pro seniory především špatná chuť stravy a časté podávání pomazánek. Vnímají to jako největší problém spolu s nedostatkem pokojů a jejich velikostí. S tím souvisí i vnímání dalšího negativního vlivu – spolubydlící. Jak může vzniknout pozitivní vztah mezi obyvateli pokoje, tak může vzniknout i negativní. Většina oslovených v rozhovorech uvedla, že začátky na pokoji byli těžké, ale po nějaké době se tato skutečnost přenesla do roviny tolerance. Jeden uživatel Domova pro seniory Broumov, ale uvedl, že by raději pokoj obýval sám. Vnímá jako překážku nedostatek jednolůžkových pokojů.

Součástí celého procesu adaptace do domova pro seniory jsou již zmíněné emoce, pocity, myšlenky. To bylo zodpovězeno za pomoci dílčí výzkumné otázky čtyři, **Jak prožívali uživatelé životní změnu v procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory?** Někteří oslovení uváděli, že jsou si vědomi situace a dokázali ji přijmout s určitým nadhledem a pokorou. Jeden uživatel Domova pro seniory Broumov v tomto směru vybočoval. Nedomákal přijmout situaci, která v jeho životě nastala. Neustále v něm tkví naděje, že se jednoho dne vrátí domů. Situaci vnímá a prožívá oproti ostatním osloveným špatně, „*doma je doma*“ dle jeho vlastních slov.

Poslední dílčí výzkumné otázky jsou obsahem poslední kategorie – Personál. **Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů pozitivně přispěli v procesu adaptace?**, pátá dílčí otázka. A šestá dílčí otázka byla vymezena následovně, **Jak zaměstnanci z pohledu uživatelů negativně přispěli v procesu adaptace?**

Během rozhovorů se ukázalo, že personál nemusí vždy působit ochotně a odhodlaně vykonávat svoji profesi. Všimají si toho i uživatelé Domova pro seniory Broumov, kterým to kolikrát pobyt spíše znepríjemňuje a ztěžuje. Stále ale převažuje varianta, kdy personál je velice ochotný, hezky se k uživatelům domova pro seniory chová a tak podobně. Váží si nabídky masáží, procházek venku, lidského přístupu. Ovšem bylo zaznamenáno, že uživatelé domova pro seniory vnímají i časovou vytíženost a komunikaci personálu mezi sebou.

Závěrem lze konstatovat, že provedený výzkum nám poskytl přehled o **procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory z pohledu uživatelů** a umožnil, tak v některých oblastech se zamyslet nad skutečnostmi, které uživatelé domova pro seniory vnímají jako stěžejní, i když to zpočátku nemusí, tak vypadat. Proto jeden z hlavních cílů v budoucnu by mělo být zlepšení péče o seniory, u kterých právě probíhá proces adaptace, nejen do domova pro seniory, ale i jiných institucí a vnímají ho hůře. V tom případě jim poté pomoci překonat tuto obtížnou životní fázi. Jelikož problematika procesu adaptace je velmi obsáhlá a zahrnuje několik vlivů, které ji ovlivňují, nacházíme tu možnost pro další zkoumání. My jsme se v této bakalářské práci zaměřili pouze na uživatele služby, nicméně by byl zajímavý i pohled personálu na jednotlivé dotazované uživatele domova pro seniory. To může být náplní další práce.

ZÁVĚR

Když se narodíme, jsme závislí na pomoci druhé osoby, většinou našich rodičů. Postupem času se stáváme více a více samostatnými, a naši rodiče se stávají naopak více závislími na pomoci druhé osoby. Oni pak spoléhají na naši pomoc, kterou nám poskytovali, když jsme byli malý a tolik ji potřebovali. V jejich seniorském věku jim máme možnost tuto pomoc oplatit, ale v čím dál větší míře to není reálné z jakýchkoliv důvodů a pak připadá jediná možnost, umístění do domovů pro seniory nebo jiných pobytových služeb pro seniory. Umístění nebo lépe proces adaptace je důležitým a trochu opomíjeným tématem v problematice seniorů a je potřeba se jím více zabývat.

Cílem této bakalářské práce bylo za pomoci teoretických východisek přiblížit stárnutí, pojem stáří, sociální služby pro seniory a samotnou adaptaci v kontextu celého procesu adaptace, konkrétně v Domově pro seniory Broumov. Kde jsme na základě pozorované situace shledali potřebu vypracovat problematiku procesu adaptace.

Proces adaptace by měl být dále rozpracováván a podrobován dalšímu zkoumání, jelikož je nedílnou součástí všech fází v životě člověka. A v případě seniorů je o dost těžší. Člověk měl zavedený jistý režim dne, byl zvyklý na své prostředí a najednou si musí zvykat na prostředí jiné a úplně jiný režim dne. Během samotného procesu adaptace je důležité se seniorem komunikovat, nechat mu prostor k vyjádření se k situaci a především mu aktivně naslouchat. Tím dokážeme docílit lehčího průběhu adaptace a zároveň psychické pohodě samotného uživatele domova pro seniory.

Výsledky poslouží ke zlepšení kvality služeb a především ke zlepšení samotného procesu adaptace ve vybraném domově pro seniory.

„Síla stáří a zvyku je nesmírná.“ Marcus Tullius Cicero

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů: v domovech pro seniory*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4138-3.
- [2] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.
- [3] HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Sociální gerontologie, aneb, Seniori mezi námi*. Praha: Galén, 2012. ISBN 978-80-7262-900-8.
- [4] HAUKE, Marcela. *Pečovatelská služba a individuální plánování: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3849-9.
- [4] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
- [5] CHLOUPKOVÁ, Soňa. *Jednání se zájemcem o službu sociální péče od A do Z*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4678-4.
- [6] KLEVETOVÁ, Dana. *Motivační prvky při práci se seniory*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Sestra (Grada). ISBN 978-80-271-0102-3.
- [7] KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie: možnosti, které čekají*. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3604-4.
- [8] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- [9] MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních [sic] zařízeních*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-3148-3.
- [10] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
- [11] MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- [12] MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3345-2.
- [13] SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha: Grada, 2012. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3850-5.

- [14] ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [15] TOPINKOVÁ, Eva a Jiří NEUWIRTH. *Geriatric pro praktického lékaře*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-099-6.
- [16] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [17] VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2170-5.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- [2] 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- [2] MPSV.CZ : Kde hledat sociální službu na míru: průvodce nabídkou péče o seniory (LN). [online]. Copyright © 2019 [cit. 16.01.2019]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14910>
- [3] Výroční zprávy - Centrum sociálních služeb Naděje Broumov. *O nás - Centrum sociálních služeb Naděje Broumov* [online]. Copyright © 2019 [cit. 20.01.2019]. Dostupné z: <http://www.nadejebroumov.cz/o-nas/vyrocní-zpravy/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

()	Kulaté závorky.
%	Procento.
„”	Uvozovky.
WHO	World Health Organization
č.	Číslo.
s.	Strana.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Výše příspěvku na péči nad 18 let.....	22
Tabulka 2 – Přehled informací o oslovených uživateliích	36
Tabulka 3 – Přehled kategorií a kódů.....	38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Ukázka formuláře pro záznam sociálního šetření Domova pro seniory Broumov.

Příloha č. II: Návrh polosturkturovaného rozhovoru.

**PŘÍLOHA P I: UKÁZKA FORMULÁŘE PRO ZÁZNAM SOCIÁLNÍ
ŠETŘENÍ DOMOVA PRO SENIORY BROUMOV**

Evidenční číslo žádosti:

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ – část I

ŽADATEL

PŘÍJMENÍ, titul		JMÉNO	
DATUM NAROZENÍ		TELEFONNÍ ČÍSLO	
TRVALÉ BYDLIŠTĚ Ulice, číslo popisné			
Město		směrovací číslo	
SOUČASNÉ BYDLIŠTĚ neshoduje-li se s trvalým Ulice, číslo popisné			
Město		směrovací číslo	
MÍSTO SOCIÁLNÍHO ŠETŘENÍ:			
☐ Domácnost žadatele			
☐ Nemocnice			
☐ Jiná možnost			
.....			

POPIS NEPŘÍZNIVÉ SOCIÁLNÍ SITUACE

1. Popis zakázky (s čím má největší problém, co od nás potřebuje, proč nás kontaktuje)

---

2. Proč dosavadní řešení nestačí?

---

3. Vyloučení zdrojů, které by mohly NSS řešit- rodina, blízké osoby, komerční nebo soc. služby

---

---

4. Souhrn potřeb „od rána do večera“ – použití „NABÍDKY SLUŽEB s garancí“
– CO, KDY, JAKÝM ZPŮSOBEM A KDO BUDE ČINNOST ZAJIŠŤOVAT

Bodové hodnocení**BODY***zvládá- 0 bodů**částečně zvládá- 1bod**nezvládá- 2 body***Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu:**

1. pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek .....
2. pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík .....
3. pomoc při vstávání z lůžka, uléhání, změna poloh .....
4. pomoc při podávání jídla a pití, ...
5. pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním i vnějším prostoru .....

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

1. pomoc při úkonech osobní hygieny .....
2. pomoc při základní péči o vlasy a nehty .....
3. pomoc při použití WC .....

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. podpora a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů (nákupy, kadeřník, pedikúra) .....
2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob (telefonování, korespondence) .....

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů (ÚP, banka, lékař, MěÚ) .....

Místní příslušnost

- Broumov a přidružené vesnice **2**
- Náchodský okres **1**
- mimo Náchodský okres **0**
-

Odmítnutí nástupu

Pokud žadatel v minulosti odmítnul nástup do Domova pro seniory Broumov, když mu byla nabídnuta možnost nástupu. **- 1**

Výsledek hodnocení: .....

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ – část II.

Popis nepříznivé sociální situace - doplnění změn:

**Žadatel SPLŇUJE PODMÍNKY PŘÍJMUTÍ / NESPLŇUJE
PODMÍNKY PŘÍJMUTÍ / O D M Í T L U M Í S T Ě N Í**

do domova pro seniory

Odůvodnění odmítnutí žadatele poskytovat požadovanou sociální službu

(dle Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., § 91, odst. 3 v platném znění):

- Neposkytujeme sociální službu**, o kterou žádáte, a to i s ohledem na vymezení okruhu osob v registru poskytovatelů sociálních služeb;
- Žadatel je odmítnut z důvodu jiné přechodné překážky**- tzn. Domov má volnou kapacitu, žadatel stále splňuje podmínky pro uzavření smlouvy, ale způsob a rozsah požadované péče neodpovídá kapacitě uvolněného místa
- Žadateli bylo v době kratší než 6 měsíců, před touto žádostí, vypovězena smlouva o poskytnutí téže sociální služby z důvodu porušování povinností vyplývajících ze smlouvy**

Podklady pro Individuální plán

– použití „NABÍDKY SLUŽEB s garancí“

Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu:

1. pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek

.....
.....

2. pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík

.....
.....

3. pomoc při vstávání z lůžka, uléhání, změna poloh

.....
.....

4. pomoc při podávání jídla a pití

.....
.....

5. pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním i vnějším prostoru

.....
.....

Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu:

1. pomoc při úkonech osobní hygieny

.....
.....

2. pomoc při základní péči o vlasy a nehty

.....
.....

3. pomoc při použití WC

.....
.....

Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. podpora a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů

.....

2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob

.....

Sociálně terapeutické činnosti:

Socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob

.....

Aktivizační činnosti:

1. volnočasové a zájmové aktivity

.....

2. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s přirozeným sociálním prostředím

.....

3. nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností

.....

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů

.....

PŘÍLOHA P II: NÁVRH POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU

1. Jaké důvody Vás vedly k podání žádosti o umístění do domova?
2. A jak dlouho jste čekali, než Vás sem vzali?
3. Jak vypadal váš běžný den před nástupem sem?
4. Co vás první dny / týdny tady v domově nejvíce oslovilo?
5. Jak hodnotíte chod domova? Jak se k Vám pracovníci chovají, jak Vám vyhovuje strava?
6. Jak vám pomáhala rodina při tom procesu, když jste sem přišla? Jestli například chodili každý den za vámi a tak.
7. Byli Vám pracovníci nápomocni v tom, abyste si tady rychleji zvykla? A v čem Vám hlavně pomáhali?
8. Dokázali vám vytvořit zázemí domova?
9. Jaké předměty z domova Vám pomohly, abyste se tady cítila jako doma?
10. Takže byste uvítala, když byste si mohla vybrat, s kým byste chtěla bydlet nebo být sama?
11. Jakých aktivit se účastníte a jaké vás nejvíc baví?
12. Jaké pocity, emoce Vás provázeli, když jste sem nastupovala?
13. Měla jste třeba strach, obavy z toho, co tady bude, jak to tady bude fungovat?
14. Je něco co byste na tomto domově změnila?
15. Co pro vás bylo nejtěžší, když jste sem nastoupila?
16. Když chodili pracovníci na sociální šetření, tak vám říkali, jak to tady chodí, ptali se Vás, co by vám mohli připravit a tak podobně?
17. Měla jste možnost se sem jít podívat? Jak to tady vypadá, jak to tady funguje?
18. Jste tady spokojená?